

Maturitní zkouška – ZEMĚPIS – 2025-2026

Kritéria hodnocení maturitní zkoušky z předmětu ZEMĚPIS:

- Maturitní zkouška z předmětu ZEMĚPIS se skládá ze dvou částí – didaktického testu a ústní zkoušky před komisí.
- Výsledná známka z maturitní zkoušky je součtem známky z didaktického testu a ústního zkoušení v poměru 40:60 %.

Kritéria hodnocení didaktického testu ze ZEMĚPISU:

- Doba trvání testu didaktického testu je 90 minut čistého času.
- Maximální bodové hodnocení: 100 bodů.
- Hranice úspěšnosti:

Výborný	100 – 86%
Chvalitebný	85 – 71%
Dobrý	70 – 56%
Dostatečný	55 – 41%
Nedostatečný	40 – 0%
- Není povolen Školní atlas světa.

Kritéria ústního zkoušení ze ZEMĚPISU:

Při ústním zkoušení student prokáže znalost maturitních témat v oblasti teoretické, ale i praktické. Praktickou znalostí se rozumí orientace v obrysových mapách. Žák používá odbornou terminologii, umí vysvětlit odborné pojmy, dokáže zařadit geografické pojmy do správného světadílu, státu a regionu. Student se orientuje v aktuálním dění ve světě, má přehled ve všech sférách geografie – fyzickogeografické, geopolitické, socioekonomické. Umí dávat věci do souvislostí.

Maturitní témata – didaktický test – ZEMĚPIS 2025-2026

Témata testu vychází z maturitních otázek a pokrývají znalosti teoretické i praktické (lokalizace v mapě).

Témata lze rozdělit do 4 kapitol:

1. Přírodní složky Země, Kartografie a Země ve vesmíru
2. Socioekonomická sféra – demografie a hospodářství
3. Regionální geografie světadílů
4. Geografie ČR

- Není povolen Školní atlas světa.

Maturitní témata – ústní zkouška – ZEMĚPIS 2025-2026

1. Vesmír, sluneční soustava a planeta Země

- vznik vesmíru (teorie velkého třesku, čas)
- tělesa ve vesmíru, souhvězdí, hvězdy (nejbližší)
- galaxie G (tvar), poloha sluneční soustavy v G
- Slunce (teplota, reakce)
- astronomická jednotka, světelný rok, vzdálenost Země - Slunce
- planety sluneční soustavy (typy), teploty Mars, Venuše
- směr oběhu Země (kolem osy, kolem Slunce)
- pohyby Země a důsledky
střídání roč. období, sklon zem. osy, délka světelné části dne, intenzita záření,
polární den a noc, místní a pásmový čas, datová mez)
- tvar Země (geoid)

- Měsíc (barycentrum, oběh kolem Země, slapové jevy, Nov, úplněk...)
- Zatmění Slunce a Měsíce

2. Litosféra a pedosféra

Litosféra

- stavba Země (jádro, plášť, kůra - oceánská, pevninská, litosféra, astenosféra)
- desková tektonika (pohyby litosférických desek, divergence, konvergence, subdukce)
 - hlubokomořské příkopy, hřbety, ostrovy
- vulkanismus
 - morfologie vulkánů: stratovulkán, efuzivní, explozivní (+ příklady)
 - morfologie vulkánů (sopouch, magmatický krb, kaldera...)
 - rizikové oblasti + aktuální situace
 - důsledky
 - vulkanismus na území ČR
- seizmická činnost
 - hypocentrum, epicentrum
 - tsunami
 - Richterova škála
 - rizikové oblasti
 - aktuální situace

Pedosféra

- vznik a složení půd, humus
- půdní druhy a typy
- půdní horizonty
- podzolizace
- změna výskytu půd se stoupající nadmořskou výškou
- vznik černozemí ve stepích
- degradace půd lidskou činností, eroze
- rozšíření půd na Zemi (zonální a azonální půdy)

3. Atmosféra a klimatologie

- plynné složení
- vertikální členění
- vývoj atmosféry ve čtvrtohorách
- meteorologie a klimatologie
 - meteorologické veličiny

- teploty (den: letní, tropický, mrazový, ledový)
- srážky
- klimadiagram
- klimatické pásy
- ozonová díra
- skleníkový efekt
- všeobecná cirkulace atmosféry a tlakové útvary
 - Coriolisova síla
 - pasáty
 - poruchy atmosféry (tropické cyklony)
- monzuny

4. Hydrosféra a kryosféra

- Rozdělení zásob vody na Zemi
- Světový oceán (oceány a moře) – vlastnosti, salinita, moře vs. jezero
- Mořské proudy (teplé x studené), význam proudů (plankton), lokalizace, vliv proudů na podnebí (odpařování vody x srážky x pouště)
- Morfologie oceánského dna, význam šelfu
- Slapové jevy, místa s největším přílivem
- Oběh vody na Zemi (malý a velký hydrologický cyklus)
- Vodstvo pevnin (charakteristika řek, jezer) - základní pojmy: povodí, úmoří, rozvodnice, průtok, levostranný x pravostranný přítok
- Řeky a jezera světa, přehrady (rozměry, zásobárny vody, lokalizace)
- Hydrologická „nej“
- Průlivy x průplavy
- Ledovce – vznik, typy, výskyt, činnost, sněžná čára

5. Kartografie

- Zeměpisná šířka a délka, zeměpisné souřadnice
- Pojem mapa, kartografická díla v minulosti, vývoj kartografie
- Princip vzniku map (geoid – referenční elipsoid – mapa), typy elipsoidů
- Kartografické zobrazení, typy zkrácení, zobrazovací plochy
- Obsah a součást mapy (topografické), měřítko (grafické x číselné), (mapy malých, středních a velkých měřítek)
- Generalizace

- Tematické mapy (metody temat. kartografie – kartogram...)
- Druhy map (použití v praxi)
- GPS

6. Biosféra a vegetační pásy

- Vegetační pásy – zonální dělení
- (fytogeografické a zoogeografické oblasti světa)
- geografický původ zemědělských plodin
- ke každému veget. pásu popis klimadiagramu (vývoj srážek a teplot během roku)
- Humidita x aridita

Vlhké tropy (tropické deštné pralesy)

- pasáty, zóna konvergence, zenitální deště
- lokalizace, vegetační profil, teploty, srážky
- rovníkové řeky
- význam pro planetu
- využití člověkem
- problémy tropických oblastí

Střídavě vlhké tropy (savany)

- období dešťů x období sucha
- lokalizace, teploty, srážky
- pojmy vádí, creek, llanos, campos
- stromy, fauna
- plodiny, kávovník

Pouště a polopouště

- lokalizace, teploty, srážky
- typy pouští, pouštní eroze
- nomádi, Tuaregové
- pouště jižní polokoule – důvod vzniku
- sahel

Subtropy (vegetace středomořského typu)

- lokalizace, teploty, srážky
- etézióvé větry, macchie
- zemědělské plodiny

Stepi a pouště mírného pásu

- lokalizace, teploty, srážky
- pampy a prairie
- kontinentalita
- kulturní step, černozem, obilnice

Smíšené lesy mírného pásu

- lokalizace, teploty, srážky
- kulturní krajina, ovlivnění člověkem
- kontinentalita, střídání roč. období
- délka vegetačního období
- výškové vegetační stupně
- druhová skladba S. Ameriky a Asie vs. Evropy

Tajga

- lokalizace, teploty, srážky
- horská tajga
- permafrost
- podzoly
- druhová skladba stromů

Tundra a polární oblasti

- lokalizace, teploty, srážky
- Arktida a Antarktida

7. Geografie obyvatelstva, demografie

- Vývoj populace na Zemi
- Demografická revoluce (rozdíly ve vyspělých a rozvojových státech)
- Věkové pyramidy – typy, význam
- Přirozený přírůstek a úbytek, migrace, sociálně ekonomický pohyb
- Míra porodnosti, úmrtnosti, kojenecká úmrtnost, střední délka života
- Rozložení obyvatelstva (přírodní x socioekonomické podmínky), hustota zalidnění
- Urbanizace (urbanizace v jednotlivých státech)
- Struktura populace (rasa, národnost, věk)
- Sídlní systémy, struktura sídel, aglomerace
 - venkovská sídla
 - městská sídla
 - struktura měst
 - sídlní systémy
 - jádra a periferie
- definice města, urbanizace, suburbanizace, aglomerace, slumy

8. Socioekonomická geografie – hospodářství (primér, sekundér, terciér)

- Vývoj hospodářství (samozásobitelství, impuls rozvoje, parní stroj, prům. revoluce I., II., III.)
- Hospodářské sektory (+ zaměstnanost ve vyspělých x rozvojových státech)
- HDP
- **Zemědělství** (+ lesnictví, rybolov, těžba dřeva)
- oblasti rostlinné a živočišné výroby, produkce plodin ve světě
- nejpěstovanější plodiny + státy
- zelená revoluce
- typy zemědělství (rolnictví, pastevectví, plantážnictví...)
- **Průmysl**
- historický vývoj, lokalizační faktory rozmístění průmyslu, hlavní odvětví průmyslu, oblasti koncentrace průmyslu ve světě
- těžební (těžký), zpracovatelský (lehký), výroba a transport energie
- ropa, státy OPEC, místa těžby, firmy
- **Služby**
- Jednotlivá odvětví a vymezení terciéru, význam; zaměření na dopravu (složky a druhy dopravy, výkon, objem a hustota) a cestovní ruch (významné oblasti ve světě)

- přehled firem a průmyslových podniků
- jádrové oblasti světa – produkční oblasti

9. Mezinárodní organizace, integrace, EU

významné světové politické, vojenské a hospodářské organizace, jejich zaměření, důvody vzniku, členské země

- OSN
- NATO
- OPEC
- NAFTA
- ECOWAS
- ASEAN
- COMMONWEALTH
- MERCOSUR

- LAS
- G8/G7/G20

EU

- historie vzniku
- význam
- základní údaje
- instituce a orgány EU, zástupci
- členské země

10. Politická geografie a ohniska napětí a neklidu ve světě

- Formy a způsoby vlády (monarchie x republika)
- Státy podle územní organizace (federace, unitární státy)
- Závislá území
- Změny na politické mapě světa během 20. století (+ návrat kolonií)
- lokalizace ohnisek – nestabilní oblasti ve světě, příčiny vzniku konfliktů (náboženství, politika, ...)

- popis konkrétního napětí ve světě + aktuální dění:
 - Rusko/Ukrajina
 - Islámský stát
 - Balkán
 - Zakavkazsko
 - Irák
 - Afghánistán
 - Mindanao
 - Nigérie, Súdán (+ subsaharská Afrika)
 - Střední Amerika
 - KLDR
 - Rwanda
 - Kašmír
 - Falklandy
 - ETA, IRA

11. Regionální geografie (obsah pro otázky 11-27)

- **Státy v regionu, zařazení do světadílu**
- **Fyzická geografie**
 - popis povrchu (vodstvo – řeky, jezera, moře...; povrch – pohoří, hory...)
- **Přírodní podmínky**
 - vegetační pásy
 - klima a podnebí (srážky + teploty)
 - kvalita půdy
- **Přírodní rizika (sopky, litosférické desky – zemětřesení...)**
- **Obyvatelstvo**
 - počty obyvatel
 - demografické ukazatele
 - hustota zalidnění
 - největší města
 - náboženství
- **Politická situace + historický vývoj**
 - politické organizace
 - aktuální dění
 - ohniska napětí
- **Hospodářství**
 - hospodářská seskupení
 - struktura hospodářství (primér, sekundér, terciér)
 - těžba surovin, oblasti těžby
 - export, import
 - zemědělství (plodiny)
 - doprava (přístavy, letiště, vodní cesty...)
 - vyspělost + HDP
- **Cestovní ruch**
 - významná centra, oblasti
 - turistické cíle
 - národní parky
 - památky UNESCO

28. Geografie ČR (přírodní poměry, klima)

- Vodstvo (řeky, jezera, přehrady, průtoky + srovnání)
- Povrch (hory, pohoří, nížiny, pánve, úvaly, nadmořské výšky)
- Geomorfologický vývoj

- Klima + klimatické oblasti (teploty, srážky + rozdíly)
- Počasí – tlakové výše a níže + ovlivnění území
- Výšková a vegetační stupňovitost
- Pedosféra
- Chráněné oblasti (maloplošné, velkoplošné)

29. Geografie ČR (demografie - obyvatelstvo a hospodářství)

- Počet obyvatel
- Vývoj počtu obyvatel, tendence vývoje
- Střední délka života (muži, ženy)
- Kojenecká úmrtnost
- Urbanizace
- Města, zalidnění
- Zemědělství (produkční oblasti, plodiny)
- Stav hospodářství, HDP, nezaměstnanost
- Import a export
- Průmysl + těžba
- Výroba elektrické energie
- Firmy, značky, lokalizace
- Doprava – silniční síť, železniční síť

30. Geografie ČR (administrativní členění, kraje – Čechy a Morava)

- Kraje a krajská města
- Regiony a okresy
- Oblasti a střediska cestovního ruchu
- Památky UNESCO
- Přírodní a kulturní památky
- Poutní místa
- Lázně
- Významné lokality a jejich turistický potenciál